

Univers Pedagogic

25 (955),
19 iunie 2025

Săptămânalul pedagogilor din toată țara!

pro

AJUTOR UNIC DE 1.000 DE LEI PENTRU TOȚI ELEVII DIN CLASELE I-IX

Toți elevii din clasele I-IX vor beneficia, începând cu noul an școlar 2025-2026, de un ajutor financiar unic în valoare de 1.000 de lei. Măsura, care vizează aproximativ 295.000 de copii, a fost anunțată de ministrul Educației și Cercetării, Dan Perciun, și de președintele Parlamentului, Igor Grosu, în cadrul unei conferințe de presă.

Potrivit autorităților, sprijinul financiar va fi acordat automat, fără necesitatea depunerii unei cereri din partea părinților, și va putea fi utilizat liber, fără restricții, pentru pregătirea copiilor de școală.

Plata va fi efectuată de Casa Națională de Asigurări Sociale (CNAS) în perioada 2-5 septembrie 2025, prin transfer ban-

car, în mod obișnuit pe cardul mamei. În lipsa acestuia, suma va fi direcționată către tată sau un alt reprezentant legal. În 97% dintre cazuri, identificarea beneficiarilor se va face automat, în baza IDNP-ului copilului, fără acțiuni suplimentare din partea părinților.

Listele cu beneficiari vor fi generate din Sistemul Informațional al Ministerului Educației și Cercetării (MEC), în baza datelor actualizate de instituțiile de învățământ între 1 și 10 august 2025. Cererea de înmatriculare este suficientă pentru includerea în sistem, nefiind necesară confirmarea repartizării finale într-o anumită școală.

Pentru copiii înmatriculați după 10 august, inclusiv cei reveniți din

diaspora, ajutorul va fi achitat la începutul lunii octombrie. În cazurile în care apar erori în sistem (IDNP incorrect sau lipsa înregistrării), părinții vor putea depune cereri directe la CNAS, însoțite de dovada înmatriculării, urmând ca plata să fie efectuată tot în luna octombrie.

Sunt eligibili pentru acest ajutor toți elevii care, începând cu 1 septembrie 2025, sunt înscriși în clasele I-IX într-o instituție de învățământ – publică sau privată – aflată sub coordonarea Ministerului Educației și Cercetării. Statutul părinților, cetățenia sau localitatea nu influențează eligibilitatea copilului.

Bugetul estimat pentru implementarea acestei inițiative este de 300 de milioane de lei și va fi acoperit integral din fonduri publice.

Peste 3.500 de elevi vor beneficia de tehnologii de ultimă generație

Opt instituții din Rețeaua Școlilor Model vor fi dotate cu laboratoare moderne FabLab, oferind acces la imprimante 3D, seturi de robotică, plăci programabile și tăietoare laser pentru peste 3.500 de elevi. Inițiativa face parte din proiectul „Școli Model”, derulat de Ministerul Educației și Cercetării și implementat cu sprijinul Ukraine-Moldova American Enterprise Fund (UMAEEF) pentru perioada 2025-2026.

Școlile beneficiare sunt: IPLT „G. Vieru” (Briceni), IPLT „Ivan Vazov” (Taraclia), IPLT „Onisifor Ghibu” (Orhei), IPLT „Alexei Mateevici” (Șoldănești), IPLT „Ion Pelivan” (Răzeni, Ialoveni), IPLT „Mihai Eminescu” (Drochia), IPLT „Ștefan Vodă” (Ștefan Vodă) și IPLT „Mihail Ceacir” (Ceadir-Lunga).

Pe lângă dotările tehnice, proiectul vizează și modernizarea metodelor de predare. În acest sens, 1.000 de elevi și 51 de profesori participă deja la un program pilot de învățare a limbilor străine prin platforma interactivă Langly, iar 2.500 de elevi din 25 de școli testează platforma BloomCoding AR pentru programare și design în realitate augmentată.

Totodată, cinci dintre cele opt școli selectate vor implementa programul FIRST Tech Challenge Moldova, prin care elevii vor avea oportunitatea să se pregătească pentru competiții internaționale de robotică, beneficiind de sprijin din partea mentorilor. La prima ediție a campionatului național FIRST Tech Challenge Moldova 2025 au participat deja peste 180 de elevi și 35 de antrenori, demonstrând un potențial impresionant în domeniul STEM. Proiectul este coordonat de Fundația pentru Dezvoltare din Moldova în parteneriat cu Clasa Viitorului (CNIDE), reafirmând angajamentul comun pentru un viitor educațional mai inovator și incluziv.

Trei licee premiate pentru excelență în orientarea în carieră

Trei instituții de învățământ din țară au fost recompensate de Ministerul Educației și Cercetării pentru implicarea exemplară în prima ediție a Concursului Național „Orientarea în Cariera de Succes”, parte a programului guvernamental „Învăță în Moldova”.

Liceul Teoretic „Olimp” din Sângerei, Liceul Teoretic „Ion Luca Caragiale” din Orhei și Liceul Teoretic „Lucian Blaga” din Iargara, raionul Leova, au fost desemnate câștigătoare și au primit

câte un panou interactiv, oferit ca premiu pentru proiectele inovatoare elaborate în sprijinul orientării profesionale a elevilor.

Două alte licee – Liceul Teoretic „Gheorghe Asachi” din municipiul Ungheni și Liceul Teoretic din satul Lăpușna, raionul Hâncești, – au fost menționate pentru creativitatea și implicarea de care au dat dovadă, fiind recompensate cu diplome de mențiune.

Concursul a fost lansat în premieră națională și a urmărit încurajarea instituțiilor de învățământ să dezvolte activități și proiecte care să faciliteze orientarea profesională a elevilor. Printre criteriile de evaluare s-au numărat relevanța tematică, originalitatea abordării, implicarea comunității și sustenabilitatea inițiativelor propuse.

„Încurajăm școlile să creeze mai multe oportunități de interacțiune cu profesioniști, iar psihologii școlari să sprijine elevii în procesul de autocunoaștere și

alegere a unei cariere. Acest concurs este un pas important în promovarea inițiativei, creativității și sprijinului oferit tinerilor în luarea unor decizii informate privind viitorul lor profesional”, a declarat ministrul Dan Perciun, prezent la ceremonia de premiere.

Potrivit organizatorilor, în perioada martie-mai 2025 au fost depuse peste 50 de proiecte din întreaga țară. Acestea au inclus activități diverse – de la ateliere cu specialiști din diferite domenii, la campanii de promovare a meseriilor, cluburi de carieră sau resurse educaționale digitale dezvoltate local.

Diplome europene pentru studenții din Taraclia

Absolvenții Universității de Stat „Grigore Tașblac” din Taraclia vor avea diplome europene la finalizarea studiilor, instituția în cadrul căreia învață urmând să se transforme într-o sucursală a Universității „Anghel Kancev” din orașul Ruse, Bulgaria. Este o premieră când o Universitate europeană se implică în vederea gestionării și preluării, în esență, a unei Universități din Republica Moldova, instituția din țara noastră devenind de fapt o filială subsidiară a Universității din Ruse.

Este de menționat că pe parcursul a câțiva ani, autoritățile din Bulgaria au efectuat investiții importante, de un milion de euro, pentru modernizarea acestei instituții de învățământ superior din Taraclia, ce a fost înființată în anul 2004. În același timp, autoritățile moldovenești vor menține controlul asupra proprietăților Universității „Grigore Tașblac” și vor finanța locurile la buget pentru studenții cei mai merituoși.

UNICEF Moldova: Tabără de vară pentru copii refugiați din Ucraina

O tabără de vară pentru copii refugiați din Ucraina în urma războiului de agresiune declanșat de Rusia, dar și pentru cei din familii socialmente vulnerabile din R. Moldova, se desfășoară în perioada 16–20 iunie curent la Gimnaziul „Taras Șevcenko” din Chișinău. Intitulată „Divosvit”, tabăra este organizată de Congresul Național al Ucrainenilor din Moldova (CNUM), în parteneriat cu UNICEF, făcând parte din proiectul „Fiecare copil este protejat în Moldova”.

Activitățile taberei promovează solidaritatea, valorile comune și cooperarea, consoli-

dând în același timp încrederea între comunități. De asemenea, proiectul își propune să ofere un mediu sigur și incluziv pentru copiii afectați de crize sau vulnerabilitate socială, contribuind la formarea unei societăți coezive și echitabile.

CNUM este principala organizație care reprezintă comunitatea ucraineană din R. Moldova, sprijinind pe parcursul mai multor ani promovarea incluziunii, educației interculturale și solidarității. Instituția se preocupă atât de refugiați din Ucraina care au ajuns în Republica Moldova în urma războiului, cât și de etnici ucraineni stabiliți la noi în țară.

UE: Un liceu din Basarabeasca, eficientizat energetic

Liceul Teoretic „Matei Basarab” din orașul Basarabeasca a fost eficientizat energetic cu ajutorul Uniunii Europene, înregistrând în prezent costuri mai mici la facturi pentru consumul de energie termică. Proiectul de sporire a eficienței energetice a instituției a asigurat condiții optime de învățare pentru aproximativ 260 de elevi, fiind finanțat de UE și implementat de Guvernul Germaniei.

Investiție de peste 25 milioane de lei

Per total, UE a investit în proiect 25,3 milioane de lei, contribuția Consiliului raional Basarabeasca fiind de 200 de mii. Astfel, au fost eficientizate energetic unele clădiri aparținând Liceului (pe o suprafață de 11 500 de metri pătrați) și acoperișul pe care s-au executat lucrări de ter-

exterioare (1 100 m.p.). De asemenea, a fost instalat un punct termic și s-a construit un sistem fotovoltaic.

Natalia Păduraru, directoarea Liceului „Matei Basarab”, susține că „Beneficiem din plin de panourile solare ce produc energie electrică. De asemenea, cantina instituției și mai multe clase sunt dotate cu utilaj modern.” Spori-

moizolare (3 550 m.p.). În plus, s-au izolat pereții exteriori (5 150 m.p.) și un planșeu (780 m.p.), fiind schimbate geamuri și uși

rea eficienței energetice a Liceului s-a realizat în cadrul proiectului „Construcția infrastructurii de aprovizionare cu apă și canalizare, precum și de eficiență

energetică în clădirile publice”, fiind implementat de Agenția de Cooperare Internațională a Germaniei (GIZ Moldova).

PNUD: „Măsuri de Promovare a Încrederii” la Liceul din Cărnățeni

Elevii Liceului Teoretic „Grigore Grigoriu” din Cărnățeni, Căușeni, au parte de o curte modernizată, datorită suportului acordat de Uniunea Europeană prin intermediul programului „Măsuri de Promovare a Încrederii”, implementat de PNUD în 12 comunități de pe ambele maluri ale Nistrului care beneficiază de asistență pentru dezvoltarea locală sustenabilă.

UE a investit în modernizarea instituției de învățământ din Cărnățeni 93 de mii de euro, iar administrația publică locală – 25 900. În plus, comunitatea locală a colectat peste 87 de mii de lei, în vederea instalării unui gard nou în jurul curții Liceului, în cadrul căruia studiază peste 350 de elevi și activează peste 40 de cadre didactice.

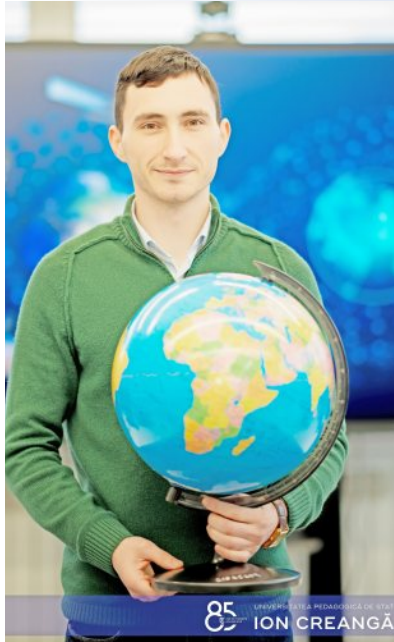
„Pentru noi, tinerii din Cărnățeni, implicarea în acest proiect a fost o provocare, dar și o lecție importantă despre solidaritate și responsabilitate. Am învățat că, prin dialog și acțiuni coordonate, putem produce schimbări reale în comunitatea noastră,” a spus Anatolie Savca, proaspăt absolvent al Liceului din localitate, membru al Consiliului tinerilor.

În anul 2016, Liceul „Grigore Grigoriu” a beneficiat de reparația fațadei și acoperișului la blocul „A”, lucrări realizate cu sprijinul Uniunii Europene prin același program implementat de PNUD. De remarcat că programul UE „Măsuri de Promovare a Încrederii” susține nu doar infrastructura educațională, ci și dezvoltarea competențelor. Astfel, prin Platforma Educație, peste 1400 de cadre didactice de pe ambele maluri ale Nistrului și-au cizelat competențele digitale.

Reporter UPP

EU SUNT VIITORUL EDUCAȚIEI

Vocea unei generații implicate

INTERVIU CU ION PANIȘ, STUDENT ÎN ANUL III LA FACULTATEA DE GEOGRAFIE A UPSC

Uneori, drumul spre adevărata vocație nu este liniar, ci presărat cu întrebări, alegeri curajoase și redescoperiri. Ion Paniș, student în anul III la Facultatea de Geografie, Universitatea Pedagogică de Stat „Ion Creangă” din Chișinău, este un exemplu de tânăr care a ales să revină acasă pentru a se regăsi pe sine. După un început de parcurs academic în România și o perioadă de incertitudine generată de pandemie, Ion a decis să-și urmeze pasiunea – geografia – și să se implice activ în viața universitară. Astăzi, el este nu doar un student pasionat, ci și o voce implicată în comunitatea academică, fiind parte din echipa decanatului. Despre curajul de a schimba direcția, despre autenticitate și despre ce înseamnă să crești într-un mediu care te sprijină – ne povestește în interviul de mai jos.

– Ion, ai început studiile în România, însă ai decis să revii în Republica Moldova. Ce te-a determinat să faci această schimbare?

– După absolvirea liceului, am ales să-mi continui studiile în România, la Universitatea Tehnică „Gheorghe Asachi” din Iași. Mi-am dorit o experiență nouă, să ies din zona de confort și să cunosc un alt sistem de învățământ. Totuși, odată cu pandemia, lucrurile s-au schimbat drastic: cursuri online, distanțare, izolare. Mi-am dat seama că, dincolo de renumele unei universități, contează foarte mult cum te simți în acel domeniu și în acel loc. Am decis să revin acasă și să mă reprofilez, alegând un domeniu care mi se potrivește mult mai bine – geografia.

– Cum ai perceput diferența între mediul academic din România și cel de la Universitatea Pedagogică de Stat „Ion Creangă”?

– În România, totul părea mai formal și orientat spre rezultate concrete, îndeosebi tehnice. La Universitatea Pedagogică de Stat „Ion Creangă”, am descoperit un mediu mult mai apropiat de student, în care comunicarea cu profesorii este directă și deschisă, iar accentul cade nu doar pe teorie, ci și pe aplicabilitate și dezvoltare personală. M-am simțit susținut, încurajat să mă implic, să pun întrebări, să particip la activități extracurriculare – ceea ce a contat enorm în procesul meu de adaptare și formare.

– Ce înseamnă pentru tine să crești „autentic”, așa cum ai spus? În ce fel ți-a permis Universitatea Pedagogică de Stat „Ion Creangă” să te dezvolți în plan personal și profesional?

– Pentru mine, să crești autentic înseamnă să rămâi sincer cu tine, să nu urmezi o direcție doar pentru că „dă bine”, ci pentru că te regăsești cu adevărat în ceea ce faci. Universitatea Pedagogică de Stat „Ion Creangă” mi-a oferit exact acest spațiu – un loc în care am putut să mă dezvolt în ritmul meu, să greșesc, să învăț, să mă implic. Am găsit oameni deschiși, colegi motivați și profesori care chiar investesc în noi. Implicarea în activitățile facultății m-a ajutat să cresc nu doar academic, ci și ca personalitate.

– Cum ai descrie facultatea ta – atmosfera, colectivul, profesorii? Ce te-a surprins plăcut în acești ani?

– Pentru mine, Facultatea de Geografie este ca o comunitate în care știi că nu ești singur. Atmosfera e una prietenoasă, colegii

sunt implicați, iar profesorii nu se limitează doar la predare – sunt ghizi, consilieri, uneori și motivatori. Ce m-a surprins plăcut e cât de mult se pune accent pe practică și pe activitățile în afara sălii de curs. De la conferințe și excursii tematice până la voluntariat și proiecte de cercetare, mereu se întâmplă ceva care te scoate din rutina academică.

– Ce înveți concret în cadrul acestei specializări și cum vezi aplicabilitatea cunoștințelor?

– În cadrul specializării învățăm despre tot ce ține de mediul înconjurător și interacțiunea dintre om și spațiu: geografie fizică, geografie umană, cartografie, GIS,

tribuire în teritoriu și factorii care influențează apariția și dezvoltarea așezărilor. În acest context, am participat la Conferința Științifică Studențească din 2025, cu tema „Popularea bazinului hidrografic al râului Botna”. În cadrul acestei lucrări, am utilizat programul QGIS pentru a elabora hărți tematice care ilustrează repartitia localităților și relația acestora cu relieful și rețeaua hidrografică. Prin vizualizare spațială, am reușit nu doar să analizez datele, ci și să le interpretez într-un mod accesibil și logic. Acest tip de cercetare, bazat pe date reale și instrumente moderne, m-a făcut să înțeleg cât de aplicabilă și valoroasă este geogra-

fia în înțelegerea fenomenelor din jurul nostru.

– Ce te motivează să fii implicat în viața administrativă a facultății?

– Dorința de a ajuta și de a înțelege mai bine cum funcționează o facultate „din interior”. Am fost implicat în diverse activități studențești, iar la un moment dat mi s-a propus să colaborez cu echipa decanatului. Am acceptat fără să ezit. Îmi place să fiu conectat la tot ce se întâmplă, să contribuie la organizare, să vin cu idei. Ce mă motivează cel mai mult este faptul că pot fi un punct de legătură între studenți și administrație. Văd direct problemele care apar, dar și soluțiile posibile. E satisfăcător să știu că pot aduce claritate, că pot explica sau rezolva situații și că fac parte dintr-o echipă care contează pentru buna funcționare a facultății.

– Ai menționat participarea la conferințe științifice, hackathoane, proiecte studențești și de voluntariat. Ce experiență ți-a rămas cea mai aproape de inimă și de ce?

– Una dintre experiențele care mi-a rămas cel mai aproape de suflet a fost participarea la Hackathonul de Paște organizat de Universitatea Pedagogică de Stat „Ion Creangă”. Am lucrat în echipă alături de colegi din diverse specializări, cu scopul de a găsi soluții creative pentru provocări reale din viața academică și socială. Atmosfera a fost fantastică, prietenoasă, cu multă energie pozitivă. M-a impresionat cât de bine ne-am completat ca echipă, cum am reușit să ne organizăm și să venim cu idei funcționale într-un timp scurt. A fost o lecție practică de colaborare, inițiativă și inovație.

– Ce ai învățat despre tine în urma implicării în aceste activități extracurriculare?

– Această implicare m-a ajutat să-mi dezvolt abilități esențiale, cum ar fi comunicarea, organizarea și adaptabilitatea. Dar cel mai important lucru pe care l-am învățat este cât de mult contează echipa și oamenii cu care lucrezi. Când ești înconjurat de colegi motivați și deschiși, totul devine mai ușor și mai plăcut, indiferent de cât de complexă e o sarcină. Am realizat că un proiect reușit nu ține doar de idei bune, ci și de cooperare, încredere reciprocă și disponibilitatea de a învăța unii de la alții.

– Ce sfat le-ai oferi tinerilor care vor să studieze la Facultatea de Geografie?

– Le-aș spune sincer: dacă sunt curioși să înțeleagă lumea, să

iubească natura și să caute sensul din spatele spațiului – geografia e pentru ei. Nu e o specializare rigidă, ci este una extrem de diversă și vie. Și nu e vorba doar de hărți și capitale, ci de interconexiuni reale între teritorii, populație, economie, mediu. Iar la Facultatea de Geografie de la Universitatea Pedagogică de Stat „Ion Creangă” vor găsi un loc în care pot crește, pot experimenta, pot învăța cu adevărat. Contează mult să ai în jur oameni care te sprijină – și aici exact asta am găsit.

– Unde te vezi după finalizarea studiilor?

– Mi-ar plăcea să activez în domeniul geografiei aplicate, mai ales în aria protecției mediului și planificării teritoriale. Consider că geografia are un rol esențial pentru gestionarea durabilă a resurselor și luarea unor decizii corecte la nivel local sau regional. Mă interesează tot ce ține de evaluarea impactului asupra mediului, soluții verzi pentru comunități și adaptarea la schimbările climatice. În același timp, nu exclud să continui implicarea în mediul academic sau administrativ, pentru că mi se pare important să contribuie și din interior la îmbunătățirea proceselor educaționale și universitare.

– Ce i-ar convinge pe absolvenții de liceu să aleagă Universitatea Pedagogică de Stat „Ion Creangă”?

– Cred că autenticitatea e principalul atu. La Universitatea Pedagogică de Stat „Ion Creangă” nu ești doar un număr într-un registru – ești văzut, auzit și încurajat. Universitatea oferă nu doar cunoștințe, ci și spațiu pentru dezvoltare personală, idei, inițiativă. Ai parte de profesori dedicați, colegi implicați, o atmosferă deschisă și multe ocazii să te descoperi pe tine. Pentru mine, a fost exact de ce aveam nevoie după o perioadă de nesiguranță. Și știu sigur că sunt mulți tineri care caută exact asta: un loc care să-i ajute să crească fără să se piardă.

Ion Paniș ne arată că nu e niciodată prea târziu să-ți schimbi direcția și să alegi ceea ce te reprezintă cu adevărat. Geografia, pentru el, a devenit mai mult decât o specializare – a devenit un mod de a înțelege lumea și de a-și găsi locul în ea. Iar uneori, tot ce ai nevoie ca să crești e un mediu care te vede, te sprijină și te lasă să fii tu. Sperăm că această experiență de viață va da curaj și altor tineri care se află la o răscruce importantă.

A intervievat

Silvia ȚURCAN

meteorologie, geologie, turism și multe altele. Pe lângă teorie, avem multă practică – analize pe teren, lucru cu hărți, proiecte aplicate. Cunoștințele dobândite sunt direct utile în domenii precum planificare teritorială, protecția mediului, turism, educație sau cercetare. Nu e doar învățat din cărți – e formare pentru viață.

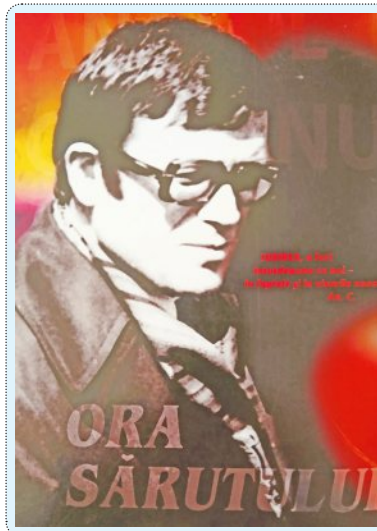
– Ce te pasionează cel mai mult în domeniul geografiei?

– Mă atrage în mod special geografia umană, în special modul în care populația se dis-

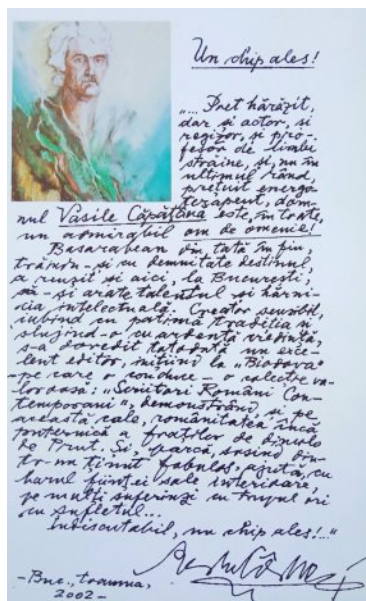
„Pasărea de-amiază” a poetului Anatol Ciocanu

(AUTOGRAFE - IMPORTANȚA ȘI DIVERSITATEA LOR)

Anatol Ciocanu (03.06.1940-19.06.2012) poet, prozator, traducător, publicist și muzeograf român din Republica Moldova. S-a născut la Mălăești, județul Bălți, într-o familie de țărani. La 14 ani, debutează în presa republicană. În 1962, absolvă facultatea de Filologie și Istorie a Universității de Stat din Moldova. A colaborat și a fost numit și redactor la mai multe ziare și reviste din republica noastră și din România, a fost și corespondent special al revistei „Glasul Națiunii” la București (1990-2000). **Debut în literatură:** volumul de poezii „Sărutul soarelui” (1965). **Este autorul mai multor cărți de poezie, proză și publicistică:** An neobișnuit, Firul Ariadnei, Căntece de-acasă, Sonetele câmpiei, Poemele durerii, Arme în iarbă, Turnul de pază, Toga iluziei (volum antologic), Rugă de ostatec, Aca-să la Mălăești..., Vasile Căpățână - Treptele Cunoașterii, monografie, 101 poeme, colecția „Ideal”... **Cărți pentru copii (poezie și proză):** La izvoare, Foișorul, Poiana de argint, Sol de pace, Băiețelul din geamul albastru, Corăbioare, De vorbă c-un ghiduș, Umbrela cosmonautului ș.a. **Traduceri:** Giuseppe Ungaretti, poezi italiene, liri-ca franceză, poezia feminină a lumii ș.a.

Scriitorul Anatol Ciocanu, cu adevărat, e o „pasăre de-amiază” a literaturii române din Basarabia. De fapt, el însuși confirmă aceasta într-un poem: „Sufletul meu e pasărea de-amiază...”. Poetul a folosit o metaforă inedită, dar în realitate o pasăre de amiază ar fi ciocăria care vara în amiezi se ridică în înaltul cerului cântând. Anatol Ciocanu, în această primă lună de vară, ar fi împlinit 85 de ani de la naștere, dacă desti-nul ar fi fost mai îngăduitor cu el, iar acum sufletul lui cântă acolo în ce-ri, de amiezi, dar și dimineața, ori „sara pe deal, sub un salcâm...”. De loc întâmplător faptul că am apelat la acest vers eminescian, deoarece a fost plasat un medalion pe pagi-na Muzeului Național de Literatură Română, Chișinău. Toate bune și frumoase, numai că la biografia lui s-a strecurat o eroare, cu referire la cărțile editate. Se menționează in-corect în această pagină că ultima lui carte de versuri ar fi „Ora Sărutului”, Editura „Princeps Magna”, Chișinău 2010. De facto, ultimul volum de versuri este „Poemele iubirii”, Editura „Princeps Magna”, Chișinău, 2011. Un argument in-dubitabil este și autograful care mi l-a acordat pe această carte: „Pentru A. V., cu tot respectul, Anatol Cio-

canu. Chișinău - 2011.” Deci, cu un an înainte de a pleca la cele veșnice. Un autograf similar l-am avut și pe volumul de versuri „Ora sărutului”, numai că scrisul e cu altă culoare și este indicată data de 4.VI-2010. Țin mult la aceste autografe, chiar dacă ele sunt identice, însă sunt scrise din inimă și de un scriitor despre care, sper, se va mai scrie și se va analiza atent creația sa fără a se omite unele cărți scrise de el. Cum ar fi și cazul culegerii de versuri „101 poeme”, colecția „Ideal”, Editura Biodova, București, 2009, și a monografiei scrise de Anatol Ciocanu: „Vasile Căpățână - Treptele cunoașterii”, Editura „Orion”, București, 2003. De fapt, și pe această monografie am un autograf, dar deja de la protagonistul ei, pe care îl reproduc ca să confirm încă odată că autografele pot fi scrise și de protagoniștii cărților,

nu numai de autori: „Dragului A.V.! Din suflet îți mulțumesc pentru acele reportaje frumoase de-a lungul anilor, pentru telegrafierea vieții mele din ultimii 20 de ani. Cu frăție, semnătura V. Căpățână, 28.08.2003, Chișinău.” Așadar, autografele sunt diverse ca formă și conținut și au o importanță și conotație aparte în procesul literar, mai ales cu referință la relația scriitor - cititor, scriitor - scriitor sau scriitor-jurnalist, pre-cum și alte aspecte. În monografia scrisă de Anatol Ciocanu apare și o confuzie, dar probabil e din partea editurii sau tipografiei. Pe prima pa-gină se afirmă că prezentarea cărții este semnată de Radu Cărneci. De fapt, ea se dă pe pagina a patra a cărții, adică pe verso, cu genericul „Un chip ales”, dar este scrisă de mână și nu poate fi descifrată integral. În schimb, jos, este semnătura cunoscutului poet și editor Radu Cărneci. București, toamna, 2002. În realitate, avem de a face mai mult cu un superb autograf de-a maes-trului, decât cu o prefață.

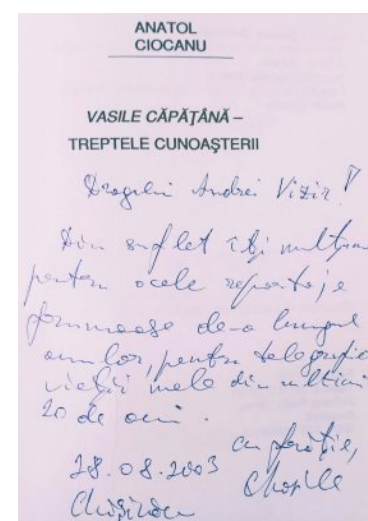
Iar prefața, la fel, una excelen-tă aparține autorului monografiei,

adică lui Anatol Ciocanu, și este in-titulată original: „Argument la pra-gul cărții”. Din care reproduc câteva selecțiuni de la începutul cărții ca să fiu mai convingător: „Orice carte, pentru a deveni ceea ce este - cartea noastră, cea de toate zilele - trebu-ie mai întâi DORITĂ SĂ FIE! Mai apoi, zămisliță, trăită, suferită - scri-să... O bună majoritate a miilor de cărți care se editează zilnic pe glob sunt „din naștere” menite pentru o anumită categorie de cititori... Căci nu orice cititor dorește o carte de versuri, un manual de fizică nu-cleară sau un îndreptar ortografic

etc... Această carte se propune de la bun început drept un experiment: să aducem în fața cititorului viața și activitatea unei personalități mai puțin comune... Mă opresc aici cu citatul ca să rămână intriga și intere-sul pentru cititori de a lectura aceas-tă carte, care este mai mult decât o monografie.

Acum aș dori să fac trimitere la o altă prefață emblematică, și anu-me cea de la ultima carte de poeme a lui Anatol Ciocanu, Chișinău, 2011. Vorba e de prefața intitulată: „Dra-gostea care nu se perimează nicio-dată...”, semnată de poetul Viorel Dinescu din Galați, România. Voi apela la un citat care face cinste în-tregei bresle scriitoricești din spațiul Pruto-Nistrean: „Poezia lui Anatol Ciocanu vine dintr-o adolescență literară târzie, păstrată cu grijă în caiete de școală și în jurnale intime, deși autorul a trecut mai demult sub furcile caudine ale maturității. Putem anunța sus și tare că acti-vitatea acestui poet basarabean, născut la Mălăești-Bălți, face cin-ste neamurilor noastre românești de pe ambele maluri ale Prutului, precum și celor de mai departe... Anatol Ciocanu este Pasăre cântă-toare și pune suflet în ceea ce scrie, fapt care îi conferă un mare grad de autenticitate...”. În acest context, relevantă este și opinia regretatului scriitor Ioan Mănescu, care pe coperta a patra a acestei cărți, adică pe verso sau postfață, explică de unde i s-au tras și problemele ce le-a avut atunci când n-a fost agreeat de autoritățile fostului regim sovietic, iar adevărații admiratori ai artei sale apreciau poemele sale de dra-goste: „Demersul liric era auzit și asimilat cu lăcomie, deoarece făcea conexiunea cu un altfel de simțire și manifestare în dragoste - dragostea citită de Ovidiu, Vergiliu, Dante, Petrarca și ceilalți amorozi celebri, dragoste care nu avea nici măcar tangențe cu perversiunile procreati-ve ale udarnicilor muncii comunis-te. Poezia de dragoste, cea veritabilă, era obligatoriu taxată de autorități, fapt care nu putea să nu-l întristeze pe poet: „O mare ne desparte, Ovi-diu, / nu - un destin, - amintindu-și că și distinsul înaintaș fusese exi-lat în Dobrogea noastră tot pentru niște poezii de dragoste. Exilat el însuși (în sine, în siberii, în amoruri și prietenii ratate), Anatol pledează constant în favoarea cursului obli-gatoriu de educația sentimentală desprinzător de junglă și desert.” Exemplificăm prin următoarele ver-

suri din poemul: „Cu limpezi ploi” din volumul „Ora sărutului”: „Voi trece pe la poarta ta /când ploaia încet va picura / din mierea florii de salcâm/ pe palma ta - ca pe un tacâm / din aur dulce lustruit ; /...și înlănuțiți, pe acest tărâm, / sub mie-rea dulce de salcâm -/ să curgă cerul peste noi / cu limpezi ploi,/ cu lim-pezi ploi...”. Indiscutabil nu ne poate lăsa indiferenți și versurile din poemul din aceeași carte: „**În lumina verii**”: „Lumina verii pare de miere și de pai/ Ori soarele răsare din părul tău bălai, / Amorisind a spice, a cer și a călduri, / Și - a liniști depărtate-n poiene din păduri...”. A fost putem zice un poet al verii. „**Poemul lui Verlaine**”: „În ritualul - acestei ploi /Suntem ca și pământul - goi -/ Și parcă revenim etern,/ Din cel poem al lui Verlaine / Cu mâini de iarbă și pământ /Încercuți în jurământ...”. Alte exemple de poeme de dragoste superbe găsim și în ultima sa car-te cu titlu care vorbește de la sine „**Poemele iubirii**”. Reproduc doar o strofă din poemul: „**Te-oi aștepta cândva -ntr-o gară**”: „Te-oi aștepta cândva - ntr-o gară? / Gara Speranței poate -a fi,/ De-amiază ora-a fi, de seară, / Ploaie va fi ori soare afară.../ Te-oi întâlni cândva - ntr-o gară , / Gara Speranței poate - a fi ! ...”. Ori o strofă din sonetul „**Aud toamna-n deal cum plânge...**”, Sonet, care ca multe altele din acest ultim vo-lum, conține parcă și o premoniție: „Aud toamna-n deal cum plânge/ ori o ramură se frânge,/ ori s-a întunecat izvorul,/ ori mi se usucă dorul?”. Și totuși rămâne optimist și încrezător în puterea cuvântului, puterea creației, citez din ultimul său poem „**Condamnat mi-ascult balada...**”, inclus în această ultimă carte a sa, care constituie așa-zisul cântec de lebadă sau mai degrabă cum a zis că-i sufletul lui „**pasăre de-amiază**”: „Frica-n spate-I ca zăpada /Ffloa-rea-I toată - plâns plâpând.../ Con-damnat, mi-ascult balada,/ Doar în ea ferice sunt!”

Rămâi fericit acolo, în ceruri, dragă poete. Iar obligația noastră, a celor ce „**facem umbră pământului**”, e să-ți cinstim memoria și să-ți citim creația sufletistă ce ne învață să iubim semenii noștri și să prețuim viața și iubirea în toată amploarea ei, precum în versurile inspirate din poemul „**Imn pentru iubire**”: „Iubire - tu, iubire - eu , iu-bire - noi,/ Balsamul tău n-ar fi să mai sfârșească,/ Ești pentru spic vâ-raticelor ploi, / Ești pentru suflet - azi-mă cerească...” (Anatol Ciocanu „Ora sărutului”, Chișinău, 2010)

Andrei VIZIRU

O minunată întâlnire a poetilor români la Chișinău: Grigore Vieru, Anatol Ciocanu, Nichita Stănescu, Petru Zadnipru, Mircea Tomuș, Dumitru Matcovschi și Ion Vatamanu

INTERVIU

Olga Trudov-Mațarin: „Talentul personal devine relevant doar prin colaborare, dăruire și respect reciproc între artist și societate”

Olga Trudov-Mațarin, interpretă de muzică populară, compozitoare, este și profesoară de discipline muzicale la Colegiul „Alexei Mateevici” din Chișinău. Doamna profesoară, cu o experiență bogată și dragoste nemăsurată față de muzică este caracterizată ca muziciană pasionată încă din anii copilăriei. Dumneaei prezintă lecții captivante de studiere a muzicii. În calitate de pedagog, organizează și activități care aduc multe beneficii cognitive și emoționale elevilor. Din dialogul cu distinsa profesoară Olga Trudov-Mațarin, am aflat multe lucruri interesante despre munca și dedicația sa permanentă pentru educarea tinerilor în spiritul păstrării valorilor culturale moștenite din străbuni.

– Ce activități extrașcolare pentru tineret au fost organizate în ultimul timp la Colegiu?

– Una dintre acestea poartă genericul „Întâlniri de suflet”, având un rol esențial în formarea armonioasă a elevilor, dincolo de granițele curriculare. Asemenea momente speciale creează contexte în care tinerii pot interacționa cu personalități marcante din domenii, precum arta, literatura, muzica sau jurnalismul, dezvoltându-și astfel orizontul cultural și emoțional. „Întâlnirile de suflet” nu sunt simple activități recreative, ci veritabile lecții de viață, în cadrul cărora se cultivă empatia, respectul, curiozitatea și dorința de a învăța din experiențele altora. Ele oferă un spațiu cald și un dialog între generații, între vis și realitate, între potențial și împlinire. Prin aceste activități, elevii descoperă nu doar profesii, ci și pasiuni, vocații sau chiar chemări interioare. Așadar, organizarea consecventă a unor astfel de evenimente este un demers educativ de profunzime, menit să lase urme durabile în sufletul fiecărui participant.

– Prin ce exemple bune de urmat, desprinse din viața reală, contribuiți la educația copiilor, implicit prin intermediul disciplinei muzicale?

– Referitor la influența pozitivă a Artelor frumoase, pot să spun că ele educă în elevi perseverența și răbdarea, respectul față de sine, dar și față de cei din jur, empatia, aprecierea frumosului, culturii și a valorilor. Toată lumea recunoaște, că studierea muzicii nu este ceva ușor, necesită mult timp și dedicație. Din acest motiv permanent încurajez elevii: „Nu renunța după primul eșec. Și cei mai mari muzicieni au început de la zero.” „Întâlnirile de suflet” ale elevilor cu oamenii de artă – muzicieni, pictori, jurnaliști sau scriitori – sunt esențiale pentru dezvoltarea unei

gândiri critice și a unei culturi generale solide. Aceste experiențe directe le oferă copiilor șansa de a înțelege din interior cum ia naștere o operă de artă și ce înseamnă cu adevărat munca creativă. Prin dialogul cu artiștii, ei descoperă modele autentice de inspirație, pasiune și perseverență, învățând că succesul se construiește prin muncă și dedicare. În plus, aceste întâlniri trezesc interesul pentru domenii diverse, încurajându-i să-și exploreze propriile talente și vocații. Arta, în toate formele ei, educă sensibilitatea, empatia și spiritul liber, contribuind la formarea unor adulți echilibrați și deschiși la nou. De aceea, organizarea constantă a unor astfel de activități ar trebui să fie o prioritate în orice instituție de învățământ care își dorește să educe nu doar minți, ci și suflete.

Elevii Colegiului „Alexei Mateevici” au avut șansa și onoarea să discute cu oamenii de mare valoare din Moldova: Gutiera Prodan, jurnalistă, publicistă, pictor, scriitoare; Larisa Arseni, Maestru în Arte, interpretă de muzică populară; Nicolae Băltescu, medic, scriitor, poet, critic literar; Maria Tomița-Corini, scriitoare, poetă, publicistă; Victor Ciobanu, profesor, scriitor, cronicar. Desigur, pentru perioada următoare am planificat mai multe surprize pentru elevi și profesori.

– Dvs. sunteți maestru de concert, iar corul „Gaudeamus” al Colegiului „Alexei Mateevici” s-a învrednicit de Premiul I la Festivalul-Concurs „Dorul Basarabiei”, ediția a V-a, organizat și desfășurat de Pretura sectorului Râșcani al capitalei. La ce evenimente ați mai participat?

– În fiecare marți și joi, sala de muzică de la etajul doi se umplea de energie, râsete și emoții. Este ora corului. 60 de elevi ai anilor I-IV se adunau, îndreptându-și privirea spre doamna profesoară Nadejda Găză, dirijoarea corului Colegiului nostru. De ceva timp sunt maestrul de concert al acestui minunat cor. În această perioadă corul a participat la mai multe concursuri: „Dorul Basarabiei”, „Floarea omeniei”, Festivalul-Concurs Internațional „Micul Prinț”. Pentru cor am scris muzică pe versurile poezilor Dunia Pălănganu (România), Radu Gyr (România), Veronica Pîrlea-Conovali, Maria Tomița-Corini. Recent am scris muzică pe versurile lui Traian Vasilcău. Această piesă este „Imnul Colegiului”, aranjamentul coral aparținând profesorului Dorin Bitcă. Pregătirile pentru concerte, concursuri, festivaluri se organizează cu mult drag și din partea elevilor, și din partea dirijoarei. Corul nu înseamnă doar muzică. Înseamnă disciplină, respect, muncă în echipă și prietenie. Corul nostru este ca o familie. Iar vocea noastră comună – un ecou a ceea ce putem fi atunci când suntem împreună, când activăm într-un cuget.

– Piese muzicale pe care le compuneți le interpretează corul de elevi de la Colegiu, ansamblul de fete de la Școala de Arte „Alexei Stârcea”, reflectând în principal, spiritul sărbătorilor tradiționale. Ce vă inspiră să creați aceste piese muzicale cu mare priză la spectatori?

– Colaborarea cu Adriana Spunei, profesoară de canto, interpretă de muzică clasică și ușoară, este esențială pentru dezvoltarea unei educații moderne, deschise și eficiente. Atunci când elevii și profesorii din diferite unități de învățământ lucrează împreună, apar oportunități valoroase de schimb de experiență, idei și bune practici. Pentru colectivul de fete de la Școala de Arte „Alexei Stârcea” am scris un „Colind de Paște”, cu care au participat nu doar la concursuri, dar și la concerte. Acompaniamentul muzical a fost realizat de către profesorii Școlii de Arte „Alexei Stârcea”: Diana Zubcu (cobză) și Raisa Petcov (vioară).

Prin proiecte comune, parteneriate educaționale sau activități extra-curriculare organizate în colaborare, elevii își dezvoltă spiritul de echipă, toleranța și capacitatea de a învăța unii de la alții. În același timp, profesorii au șansa de a se perfecționa profesional prin ateliere, conferințe sau schimburi metodice. Astfel, școlile devin nu doar locuri de învățare, ci și adevărate comunități educaționale interconectate, care contribuie la formarea unor tineri bine pregătiți și deschiși către lume.

– Scrieți atât versurile cât și melodiile acestor cântece. Ce surse de inspirație vă animă?

– Eram cu gândul la niște piese noi. Nu știam de unde să încep – voiam să scriu un cântec. Unul care să nu fie doar o melodie, ci o mărturisire. Un cântec despre Basarabia, despre marea ei, despre eroii săi... Basarabia nu e doar un loc, ci și un dor. Un dor care trăiește în limba noastră, în colindele de iarnă, în doinele pe care le fredonau bunicii noștri. Mi-am amintit atunci de poetele Veronica Pîrlea-Conovali și Maria Tomița-Corini, cu care am mai multe piese. Le-am contactat și... am creat acele cântece extraordinare, cu care corul „Gaudeamus” al Colegiului „Alexei Mateevici” s-a învrednicit de Premiul Mare. Este vorba despre cântecele patriotice „Eroii”, „Noi – Eroii”, versuri de Veronica Pîrlea-Conovali, și „Mă mândresc cu tine, Țară”, „Țara mea”, autoare a versurilor fiind Maria Tomița-Corini, poetă îndrăgostită de meagurile și podgoriile minunatei noastre țări. Melodiile s-a născut simplu, ca o rugăciune. Nu erau cântecele mele – erau cântecele noastre. Atunci am înțeles: cântecele despre Basarabia nu se scriu ca să fie frumoase. Se scriu ca să nu uităm. Ca să simțim că, dincolo de granițe, dincolo de tăceri, există ceva ce nu poate fi rupt niciodată – dragostea de pământ, de neam, de rădăcină. Când cânti cu inima, chiar și durerea devine lumină.

– Cu cine dintre compozitori, artiști, poeți, jurnaliști colaborați în acest scop, organizând pentru elevi manifestări de suflet, întâlniri cu personalități consacrate?

– Frumoase colaborări avem cu: Uniunea Internațională a Oamenilor de Creație, președinte fiind poeta Renata Verejanu; Biblioteca „Hristo Botev”, directoare Angela Olărescu; Centrul Academic Internațional „Mihai Eminescu”, directoare Elena Dabija; Centrul de Excelență în Educație Artistică „Ștefan Neaga” din Chișinău, directoare Victoria Reaboi. Recent am organizat o întâlnire foarte frumoasă cu Vlad Mircos, Maestru în Arte, compozitor. Dumnealui a avut-o alături pe invitata de onoare Galina Furdui, poetă, publicistă, scriitoare, critic literar, Maestru în Arte, ea, cu mare regret, acum nemaifiind printre cei vii...

– În cadrul instituțiilor școlare, actualmente se desfășoară activități de educație care inspiră tineretul la muncă și dragoste față de pământul străbun. Credeți că, tinerii, în simțiri și în cuget, sunt pregătiți pentru a-și apăra cu devotament țara, în aceste timpuri complicate?

– Dragostea față de țară constituie una dintre valorile fundamentale ale educației civice și morale. Această dragoste nu înseamnă izolare sau sentimente de superioritate, ci respect pentru rădăcinile proprii și deschidere față de ceilalți printr-un spirit responsabil. Încă din copilărie, tinerii trebuie să înțeleagă importanța pământului natal nu doar ca teritoriu fizic, ci și ca spațiu de memorie colectivă, de jertfă și de tradiție. Respectul față de istorie, față de eroii neamului și față de simbolurile naționale (drapel, imn, stemă) trebuie să fie parte a formării caracterului. Activități precum vizitele la locuri istorice, marcarea sărbătorilor naționale sau implicarea în proiecte culturale contribuie la întărirea identității naționale. Este important ca dragostea față de țară să fie cultivată într-un spirit democratic, deschis și respectuos față de alte popoare. Patriotismul autentic nu presupune ură față de ceilalți, ci mândrie și grijă față de moștenirea proprie. În fața provocărilor actuale, este esențial ca tinerii să fie pregătiți nu doar intelectual și profesional, ci și moral și civic, pentru a susține și apăra valorile naționale. Dragostea de țară nu este un slogan, dar o responsabilitate activă față de prezentul și viitorul comunității din care facem parte.

– Ce piese noi doriți să elaborați pentru ca mesajele lirice transmise de ele să inspire și să conducă la fapte demne de istoria țării noastre?

– Pentru a inspira tinerii la fapte demne de trecutul poporului nostru, este necesară o abordare educațională și culturală care să le trezească admirația, responsabilitatea și motivația interioară. În acest sens, pentru ca ei să se simtă inspirați de trecutul poporului său, este esențial ca marile personalități și momente istorice să nu fie prezentate doar ca

simple date sau evenimente, ci și ca modele de curaj, dăruire și sacrificiu. Mi-aș dori mult să pot transmite aceste cântece patriotice cu impact educativ puternic la colectivele corale profesionale, la interpreți renumiți din Republica Moldova, și nu numai, ca să le includă în propriul repertoriu.

– Cine vă asigură succesul astfel ca prin activitate și creație să fiți auzită, apreciată de melomani, de admiratorii de artă?

– Pentru ca un artist, poet, compozitor să fie auzit, susținut și apreciat de public este esențială o rețea solidă de colaboratori și susținători care contribuie, fiecare în felul său, la succesul activității artistice. În cazul meu, acest sprijin vine din mai multe direcții:

– *Profesioniști din domeniul artistic* – dirijori, profesori, corepetitori, ingineri de sunet, regizori sau scenografi – fără care interpretarea sau creația artistică nu ar putea atinge expresivitatea maximă. Aici pot menționa susținerea ce vine de la: Gutiera Prodan și Natalia Midoni Rodideal, care promovează creația mea prin intermediul Emisiunii „Tezaur TV”; Orchestra de muzică populară „Mugurel”, conducător artistic și dirijor Ion Dascăl, instrumentist și aranjor Cătălin Dascăl; Studioul de înregistrare „Ion Condrea”; aranjorul Vasile Procopciuc.

– *Instituții culturale* – școli de muzică, centre culturale și festivaluri, care oferă spațiu de exprimare și deschidere către public. Este vorba de Școala de Arte „Alexei Stârcea” și Centrul de Excelență în Educație Artistică „Ștefan Neaga” din Chișinău.

– *Familia și mentorii*, care mă susțin cu încredere și răbdare în momentele de cumpănă sau nesiguranță. Orice carieră solidă pornește de la o temelie emoțională stabilă. Succesul nu este niciodată un drum solitar – este rodul unei construcții colective, în care talentul personal devine relevant doar prin colaborare, dăruire și respect reciproc între artist și societate.

P.S. Olga Trudov-Mațarin dă dovadă de multă creativitate, știe să îmbine cu măiestrie munca pedagogică și activitatea de creație, în calitate de compozitoare și poetă și-a câștigat pe merit autoritate în rândul învățăcelilor ei, care îi recită versurile și interpretează piesele muzicale compuse de ea. În una dintre ultimele culegeri scrise de domnia sa, intitulată *Curcubeu pe portativ*, sunt incluse cântece pe versurile unor valoroși poeți din România și R. Moldova. Această colaborare cu diferiți poeți și compozitori contribuie la succesul ei și o inspiră la noi creații. Îi dorim multă sănătate, ne bucurăm și mai departe prin munca sa, care este capabilă să aducă în suflet stări benefice, pline de emoții pozitive și căldură, să inspire la creație și pasiune în activitate pe mulți tineri specialiști din domeniu.

A intervievat
Elvira ȚĂGANAȘ-PÂNTEA

O zi de neuitat la tipografie: elevii descoperă drumul cărții de la manuscris la raft

Lucia BRANIȘTE,
învățătoare,
IP Liceul Teoretic
„Alexandru Ioan
Cuza”, Chișinău

Elevii clasei I de la Liceul Teoretic „Alexandru Ioan Cuza” din mun. Chișinău au avut parte de o experiență inedită: o vizită educativă la o tipografie locală, unde au putut urmări, pas cu pas, cum ia naștere o carte – de la primele corecturi până la produsul final, gata de citit.

Primii pași: editarea și pregătirea textului

Vizita a început cu o prezentare despre etapele de editare a unei cărți. Elevii au aflat că, înainte să ajungă la tipar, manuscrisul este analizat și corectat de o echipă editorială. Aceasta se ocupă de redactare, corectură, tehnoredactare și realizarea copertei, asigurându-se că textul este clar, coerent și atractiv pentru cititori. Copiii au urmărit pe ecran cum un tehnoredactor aranjează textul în pagină, alege fonturile, spațierea și inserarea imaginilor, transformând manuscrisul într-un fișier pregătit pentru tipar.

În inima tipografiei

După partea teoretică, elevii au pășit în hala de producție, unde au asistat la procesul de tipărire.

Au văzut cum filele cărții sunt impimate pe coli mari, apoi tăiate, pliate și asamblate în blocuri de carte. Șefa secției de producere de la tipografia „Balacron” și ghidul nostru, doamna Liuba, le-a explicat diferențele dintre tiparul alb-negru și cel color, alegerea hârtiei potrivite și importanța calității copertei, care poate fi laminată pentru protecție suplimentară.

Copiii au urmărit cu interes cum blocul de carte este legat cu coperta, formând volumul final. Au descoperit și etapele de ambalare și pregătire pentru distribuție, fiecare carte fiind verificată cu atenție înainte de a ajunge la cititori.

Surpriza de final: cărți cadou pentru fiecare elev

La finalul vizitei, elevii au fost invitați la o mică ceremonie, unde fiecare a primit în dar o carte

proaspăt ieșită din tipar. Bucuria a fost cu atât mai mare cu cât copiii au putut recunoaște în volumul primit etapele pe care tocmai le-au văzut: de la textul aranjat cu grijă, la coperta lucioasă și paginile perfect aliniate.

Pentru copii, chiar și pentru noi, maturii, a fost o experiență de nedescris. Să te afli în inima „maternității” unde iau naștere acele cărți, unde sunt înșirate destine, taine, comori valoroase ale omenirii. Doar așa copiii vor învăța cu adevărat valoarea unei cărți, asistând la apariția unei broșuri și văzând cât efort, câtă muncă este depusă ca să ajungă lucrarea pe masa lor de muncă. Plecăciuni tuturor care făuresc prietenii noastre – „cărțile”.

O lecție practică și inspirată

Vizita la tipografie a fost o lecție de transformare a teoriei în practică. Elevii au înțeles câtă muncă, atenție la detalii și pasiune se ascund în spatele fiecărei cărți.

Mulți dintre ei au mărturisit că, după această experiență, privesc cu alți ochi cărțile și sunt mai motivați să citească – sau chiar să scrie, visând ca, într-o zi, propriul lor manuscris să ajungă pe masa unui editor.

„A fost uimitor să văd cum se face o carte! Acum știu că în spatele fiecărei pagini se află o echipă

întreagă care muncește cu drag”, a spus entuziasmată Maria, una dintre eleve.

Astfel de vizite nu doar apropie copiii de lumea cărților, ci și le arată că fiecare poveste are propriul său drum, de la idee la raft – un drum plin de descoperiri, la capătul căruia cititorul primește cel mai frumos cadou: o carte.

Palatul Patriarhiei din București, vizitat de tineri teologi din Chișinău

Palatul Patriarhiei din România a devenit pentru o zi gazda unui grup de masteranzi care studiază la extensia de la Chișinău a Facultății de Teologie Ortodoxă „Justinian Patriarhul” din București. Tinerii teologi basarabeni au fost întâmpinați pe 11 iunie curent de Preasfințitul Părinte Paisie Sinaitul, Episcop vicar patriarhal.

Înaltul ierarh i-a îndemnat să devină „Creatori de unitate și păstrători ai demnității noastre creștine și românești. Vă îndemn să păstrați legătura fraternă cu frații voștri din țară, să cultivați prietenii duhovnicești și să nu uitați că unitatea nu este doar o aspirație politică sau culturală, ci este o poruncă evanghelică:

Ca toți să fie una, după cum Tu, Părinte, întru Mine și Eu întru Tine, așa și aceștia în Noi să fie una, ca lumea să creadă că Tu M-ai trimis (Ioan 17:21). Vizita voastră nu este doar un eveniment academic sau o călătorie culturală. Este o dovadă că, dincolo de granițe omenești și jurisdicții bisericești, există o unitate care ne leagă și ne întărește.”

În continuare, Preasfinția Sa a făcut apel la înțelegere și deschidere, în contextul în care unii dintre studenți provin din jurisdicții bisericești diferite: „Nu este un motiv de judecată, ci un prilej de cunoaștere, de rugăciune și de speranță. Pentru că Biserica lui

Hristos nu se construiește prin separare, ci prin comuniune bazată pe iubire și adevăr.”

Programul vizitei de studiu a masteranzilor basarabeni a mai inclus întâlniri la Facultatea de Teologie Ortodoxă din București, vizite la Mănăstirile Antim, Radu Vodă și Cernica, precum și la Catedrala Națională, Palatul Parlamentului și Rectoratul Universității din București. Inițiativa face parte din misiunea educațională asumată în sprijinul comunităților românești din afara granițelor țării, începută în 2017 prin deschiderea extensiei de „Teologie Ortodoxă Pastorală” la Roma, Italia. Reamintim că Facultatea de Teologie Ortodoxă din București a înființat în 2023 extensii ale Masterului „Pastorație și viață liturgică” la Chișinău și Roma.

Iulian BOGATU

Studenți din Cracovia, în vizită la Universitatea „Ion Creangă”

În perioada 12–13 iunie 2025, Universitatea Pedagogică de Stat „Ion Creangă” din Chișinău a găzduit o delegație academică din Polonia, venită de la Universitatea Comisiei Naționale a Educației din Cracovia (UKEN). Din delegație au făcut parte profesorii Krzysztof Wiedermann și Paweł Strus, însoțiți de nouă studenți.

Vizita s-a desfășurat în cadrul unui parteneriat educațional internațional, care urmărește consolidarea colaborării dintre cele două instituții și schimbul de bune practici în formarea profesională a viitorilor specialiști.

Studenții polonezi au participat, alături de colegii lor moldoveni din anul III, Facultatea de Geografie, la aplicații de teren organizate în cadrul cursului „Proiectarea și desfășurarea practicii complexe”.

Itinerariile au cuprins obiective naturale, culturale și spirituale din mai multe localități din centrul Republicii Moldova, printre care Brănești, Butuceni, Orhei, Mănăstirea Curchi, Mănăstirea Hâncu și Mănăstirea Căpriana. Activitățile au fost coordonate de conf. univ., dr. Vitalie Mamot și lector univ. Afanasie Prepelîță.

Vizita a oferit oportunitatea explorării patrimoniului moldovenesc printr-o abordare aplicativă și interdisciplinară, punând accent pe interacțiunea directă cu spațiul geografic și cultural. Studenții au avut ocazia să compare particularitățile socioculturale și naturale ale Moldovei cu cele ale regiunii lor de proveniență.

Totodată, inițiativa a contribuit la consolidarea relațiilor interuniversitare și a oferit un cadru informal de dialog, prietenie și colaborare între tinerii din cele două țări. Reprezentanții ambelor instituții și-au exprimat intenția de a continua parteneriatul prin noi proiecte comune, mobilități și inițiative educaționale europene.

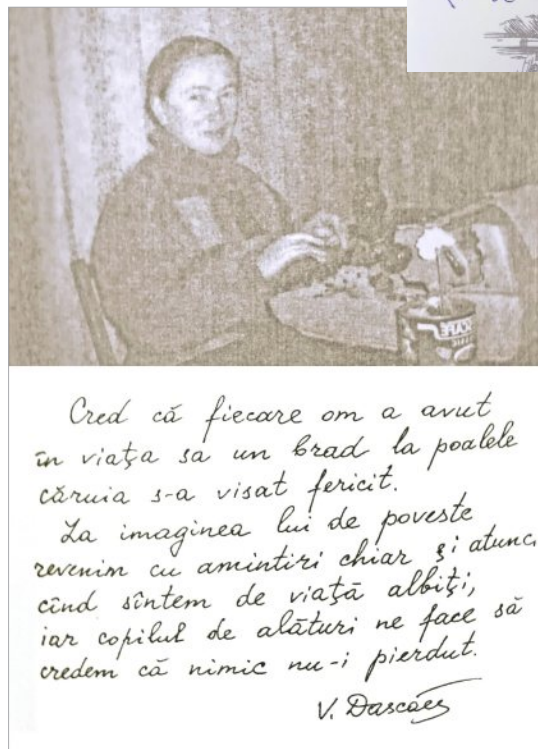
Valeria Dascăl s-a născut în satul Chiperceni, raionul Orhei, în familia pedagogilor Denis și Prascovia Florea. Absolventă a Facultății de filologie (secția jurnalism) a Universității de Stat din Chișinău, din 1999 și până în 2007 s-a aflat la Viena, unde soțul ei, Ambasadorul Petru Dascăl, a condus delegația permanentă a Republicii Moldova în cadrul misiunii OSCE. Este autoarea următoarelor cărți: „Brad frumos cu amintiri” (2003), „Desertul amar” (2005), „Iertarea în straie de ploaie” (2006), „Arde gheața de pe gură”, „Femeia de la picioarele bărbatului meu” (2010), „A fi și a iubi” (2012), „Comori le neamului” (2013). În total, 25 de volume. Este prezentă în numeroase antologii de proză din Republica Moldova și România.

Am folosit acest titlu pentru că voi vorbi despre o carte a Valeriei Florea-Dascăl care a apărut tocmai la țanc, adică la timpul potrivit ca să fim la unison sau în consonanță cu cartea din anul trecut a lui Grigore Chiper „Cu romanul în vacanță”, care a făcut parte din programul *Chișinău citește* al Bibliotecii Municipale „B. P. Hasdeu”. De fapt, este vorba de o invitație la lectură a unui nou volum care parcă a fost scris pentru a anticipa vara aceasta și vacanța pentru acei ce au îndrăgît marea și nu se pot despărți de ea, cel puțin în timpul verii. Titlul cărții „Marea spălând ruinele și durerile” de Valeria Florea-Dascăl, implicit coperta reușită și atrăgătoare, cu imaginea litoralului turcesc a Mării Mediterane. Cartea (i s-ar potrivi genul roman-jurnal de călătorie) are 164 de pagini, ilustrate copios cu fotografii alb-negru și cuprinde 12 capitole, iar la final vă așteaptă cireașă de pe tort – un album color de fotografii cu protagoniștii cărții pe malul Mării Mediterane.

Ziceam că n-ar fi rău să fie bine, adică să plecați în vacanță cu o carte ce cuprinde impresii de călătorie, dar și crâmpie autentice din viața unor consăngeni. Mai ales că lectura va fi una agreabilă. Și condițiile poligrafice ale cărții sunt excelente, iar stilul, mă repet poate, este omul, mai ales în cazul Valeriei Florea-Dascăl. Pentru cei care n-au mai citit ceva din creația ei, cred că se vor deprinde cu stilul și lectura cărții chiar după primele pagini parcurse. În plus, aveți ocazia să îmbinați utilul cu plăcutul, adică să vă delectați cu lectura cărții și să acumulați cunoștințe despre locurile și orașul descris, dar și despre noi, adică felul moldovenilor de a fi, de a percepe viața și rostul ei.

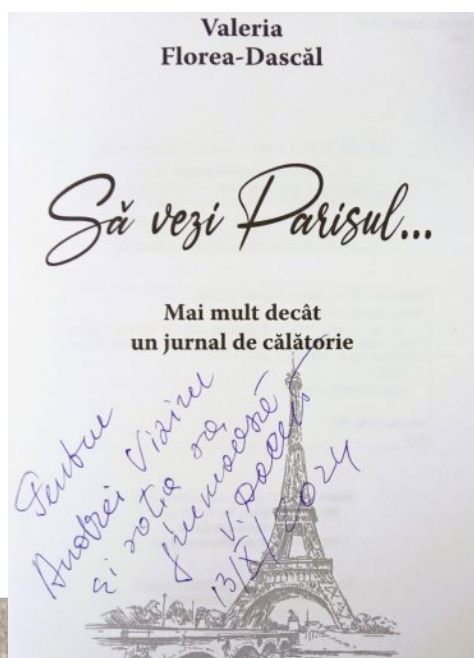
Volumul este original și prin faptul că nu are o introducere. La început are un singur citat de regretatul Nicolae Dabija, care o definește exact pe autoare ca

jurnalistă și scriitoare, cu felul ei de a percepe și descrie viața sau cotidianul: „Am impresia că dacă ar fi fost cumva trimisă pe Lună, pentru o relatare, după ce ar fi descris câteva cratere secate și niște pietre moarte, ar fi scris tot despre noi, cei de acasă, tot despre locurile dragi rămase, ca un dor, undeva departe, tot despre cele ce au loc în sufletul ei, și nu pe suprafața insensibilă a Lunii.” În cazul dat, voi adăuga, accentul nu este pus atât pe locurile vizitate – litoralul turcesc cu marea, implicit locurile exotice și istorice vizitate –, cât pe trimiteri la momente din viața personală și pe amintirile din copilărie sau din

viața conjugală pe care a avut-o cu regretatul ei soț Petru Dascăl, ori pe activitatea profesională ce a desfășurat-o în cadrul Televiziunii de Stat (1975-1998) ca autoare și moderatoare a serialului „Schitele Valeriei Dascăl”.

Cartea are patru personaje: autoarea care e și narator, și protagonistă, feciorul ei Petru Dascăl junior, nora și nepoțica. De fapt, aș putea parafraza că cei patru erau cinci, deoarece regretatul ambasador Petru Dascăl nu mai este în viață, fiind unul dintre eroii centrali ai cărții, după autoare și fiul ei. Din carte, pe lângă descrierile peisagistice, farmecul mării

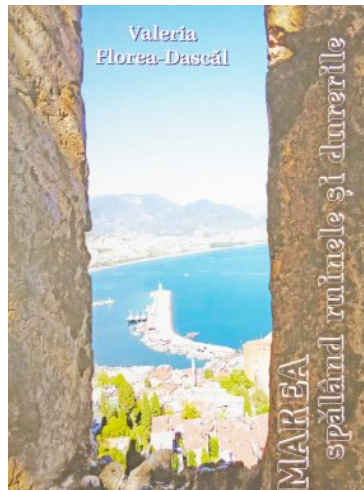
și ruinele istorice ce țin de Roma antică și perioade mai vechi, puteți afla și informații curioase, cum ar fi despre originea cuvântului mahala, care în limba turcă ar fi denumirea unor microsectoare ale orașului. În rest, vă țin în suspans și nu vă destăinui mai mult despre carte, însă ca să vă motivez pentru lectură, mă voi referi la un detaliu care ține de laboratorul de creație al autoarei, la post-scriptumul cu care se încheie acest volum:

„P.S. Scrierea aceasta am așternut-o pe hârtie și am pus-o în computer pe parcursul a trei luni de toamnă. În această perioadă, în viața mea și a comunității din care fac parte au avut loc... evenimente mai mult ori mai puțin importante, impresionându-mă în spe-

cial două: venirea pe lume a unui boboc de fată și înflorirea în prag de iarnă a liliacului. Copilului i-a dat viață fiica Maria, iar liliacul s-a îmbrăcat în floare grație unui moft al naturii, dar mai curând din dorința Celui de Sus de a le dăruia pământurilor un crâmpie din primăvară, care le seamănă în suflete speranță...”

Și acum revin la autografe și la rubrica în cadrul căreia fac această invitație la lectură. Autografele sunt de mai multe tipuri, cele mai multe fiind adresate unor persoane concrete, eventual unui cumpărător, cititor sau admirator. Se întâmplă ca unii copii, neavând la îndemână o carte de-a autorului, să dorească să aibă un autograf pe o frunză sau pe foaie de hârtie ori eventual pe un blocnotes, ceea ce de fapt nu salut,

deoarece așa se pot leșne pierde. Autograful clasic este cel semnat pe o carte, dar sunt și autografe ale unor scriitori pregătite din timp și adresate tuturor cititorilor. Ele sunt tipărite și plasate pe prima pagină, odată cu apariția cărții, precum a procedat protagonista rubricii în cauză atunci când și-a editat prima sa carte „Brad frumos cu amintiri” (Jurnal vienez). Pe prima pagină este o fotografie a autoarei și următorul text scris de mână, dar imprimat, adică tipărit: „Cred că fiecare om a avut în viața sa un brad la poalele căruia s-a visat fericit. La imaginea lui de

poveste revenim cu amintiri chiar și atunci când suntem de viață albiți, iar copilul de alături ne face să credem că nimic nu-i pierdut. V. Dascăl.” Pe următoarea pagină este dedicația „Fiului Petrică și soțului Petru”. A nu se confunda autograful cu dedicația, sunt specii literare diferite.

Mai sunt și autografe adresate cititorilor unei biblioteci anume, precum a fost în cazul articolului „Autografele și cărțile lui Nicolae Dabija ce ne ajută să căutăm identitatea” (vezi *Univers Pedagogic pro*, nr.19(949), 8 mai 2025). În cele ce urmează, voi face trimitere la trei autografe, așa-zise clasice, pe care mi le-a acordat autoarea. Primul a fost scris în 2005, deci cu 20 de ani în urmă, cu ocazia editării și lansării părții a doua a Jurnalului vienez intitulat „Deser-

tul amar”: „Pentru A. V. de Ziua Limbii noastre cu lacrimi și zămbet, precum suntem”, și semnătura V. Dascăl, 31.VIII. 2005. Pe aceeași filă, doar că pe verso, este un autograf dedicat cititorilor, cu o fotografie de-a autoarei: „Viața își are și ea un Desert, care nu întotdeauna e dulce. V. Dascăl”. Vedem că pe aceeași carte pot conviețui două autografe. Pe a doua pagină găsim inscripția „Dedicație bunelului Petrea care și-a scris – cu puls de brazdă reavănă – Jurnalul propriei vieți”.

Al doilea autograf a fost acordat cu ocazia apariției cărții „Ne-Moartea Speranței” și a zilei de naștere a subsemnatului: „Domnului A. V. cu ocazia frumoasei aniversări. La mulți ani cu succese și sănătate! V. Dascăl, 17/X/2022”. Al treilea autograf mi s-a oferit anul trecut cu ocazia lansării volumului „Să vezi Parisul...”, cu subtitlul *Mai mult decât un jurnal de călătorie*: „Pentru A. V. și soția sa frumoasă. V. Dascăl”.

Apropo, de anotimp și de invitația la lectură, îmi stăruie în gând refrenul unui cântec popular: *Vară-vară, primăvară*. Și nu știu dacă v-ați gândit sau nu, dar cuvântul primăvară anticipează într-un fel vara, dacă e să-l rostim sau să-l scriem despărțit: „primă-vară”. O fi un joc de cuvinte sau o coincidență, nu contează. Important e ca în această a „doua” vară, cea de facto, să aveți o vacanță însoțită la mare sau la munte, care să fie întremătoare și binefăcătoare pe parcursul întregului an. O vacanță și lectură plăcută să aveți și nu uitați să luați în rucsac cu voi o carte-două. Poate chiar cea a Valeriei Florea-Dascăl: „Marea spălând ruinele și durerile”.

Andrei VIZIRU

Inițiative strategice pentru anii școlari 2025–2027, anunțate la nivel european

Franța face un pas decisiv spre digitalizarea profundă a educației, lansând o serie de inițiative ambițioase care pun inteligența artificială (IA) în slujba învățării. Anunțul a fost făcut recent pe platforma europeană Eurydice și marchează începutul unei noi etape pentru sistemul educațional francez, cu efecte vizibile începând din anul școlar 2025–2026.

Proiectele vizează atât susținerea procesului didactic, cât și eficientizarea activităților administrative. În centrul acestor transformări se află elevii din ciclul secundar, care vor avea acces, prin platforma națională PIX, la un program de formare în IA. Acesta

va deveni obligatoriu în ultimul an de gimnaziu și în al doilea an de liceu, dar va fi disponibil și pentru alți elevi, precum și pentru cadrele didactice. Printre temele abordate: funcționarea instrumentelor generative IA, gestionarea datelor și utilizarea responsabilă a tehnologiilor emergente.

Pe plan administrativ, școlile vor beneficia de un asistent conversațional bazat pe inteligență artificială, menit să preia din sarcinile de rutină ale directorilor, eliberând timp pentru gestionarea eficientă a resurselor umane. Un alt instrument aflat în pregătire vizează sprijinirea profesorilor în evaluarea elevilor la matematică și

limba franceză în clasele gimnaziale. Acesta va permite o adaptare personalizată a metodelor de predare, fără a fi nevoie de echipamente speciale.

Una dintre cele mai așteptate inițiative este lansarea unui apel de proiecte pentru dezvoltarea de tehnologii IA dedicate învățământului, cu aplicabilitate din anul școlar 2026–2027. Finanțat prin planul strategic „France 2030”, acest demers urmărește să sprijine profesorii în pregătirea lecțiilor și în procesul complex al evaluării, deschizând calea spre un învățământ mai inteligent și mai adaptat nevoilor reale din clasă.

În paralel, autoritățile franceze au demarat o misiune națională de evaluare a practicilor educaționale bazate pe IA în învățământul superior. Scopul este ambițios: conturarea unui cadru etic și reglementat pentru integrarea noilor tehnologii în mediul universitar, definirea clară a competențelor necesare profesorilor, precum și încurajarea cercetării aplicative, atât în plan național, cât și internațional.

YKChat – asistență virtuală pentru sănătatea mintală a adolescenților

Un nou instrument digital, denumit YKChat, dedicat sprijinirii sănătății fizice și mintale a adolescenților și tinerilor cu vârste cuprinse între 10 și 24 de ani, a fost lansat la Chișinău. Platforma este o extensie a liniei telefonice Support Line 0 800 800 22, oferind ajutor gratuit și anonim. YKChat a fost dezvoltat în parteneriat cu UNICEF, grație asistenței acordate de guvernele Germaniei și SUA.

De remarcat că platforma YKChat este adaptată pentru comunicarea scrisă, în vederea asigurării accesului rapid la informații și consiliere. De asemenea, asistentul virtual este disponibil pe Telegram, Instagram și Facebook, oferind soluții validate de medici, psihologi și asistenți sociali pe teme de sănătate mintală, sexual-reproductivă, dezvoltare pubertară, prevenire a violenței, gestionare a crizelor emoționale și prevenire a consumului de substanțe narcotice.

Este de menționat că Angela Capcelea, șefa Secției Sănătate din cadrul UNICEF Moldova, a accentuat importanța acestui instrument digital pentru facilitarea accesului tinerilor, mai ales din mediul rural, la servicii de sănătate, cu o testare inițială în regim pilot. Structura, stilul de comunicare și tipurile de răspunsuri oferite au fost elaborate și verificate prin colaborarea cu Consiliul Consultativ Youth Clinic Moldova, format din tineri și tinere.

Procesul participativ de consiliere a permis alinierea serviciului respectiv la nevoile reale ale adolescenților. YKChat funcționează zilnic, 24 de ore din 24, asigurând limbaj prietenos și confidențialitate.

Cor. UPp

Alexandru COCETOV,
profesor, IPF Liceul Teoretic
„Orizont”, Bălți

În perioada 10-20 iunie a.c., în cadrul IPF Liceul Teoretic „Orizont”, filiala Bălți, a avut loc Summer school, ediția 2025 - un timp plin de activități educative, sportive și creative.

Școala de vară din anul acesta a cuprins un program mult mai bogat în ce privește oferta educațională, oferind tuturor participanților: ore de limba română, limba engleză, chimie, educație tehnologică/plastică, istorie, matematică și sport într-o formă educativă aprofundată, ac-

cesibilă, creativă, practică și distractivă.

Pe lângă experiența academică, participanții Școlii de vară au beneficiat și de experiența socială - oportunitate în care au putut interacționa cu alți elevi din afara IPF „Orizont” Bălți, dezvoltându-și abilitățile sociale și zidind relații noi de prietenie.

Nu în ultimul rând, experiența academică și cea socială au fost împletite cu activitățile recreative, cu excursii și instruire privind

prepararea bucatelor naționale, cât și internaționale. S-a reușit astfel oferirea unei experiențe complete și plăcute, atât elevilor, cât și părinților și cadrelor didactice.

Subliniem faptul că pentru IPF Liceul Teoretic „Orizont”, filiala Bălți, Summer school, ediția 2025, va rămâne în amintire ca o experiență inovatoare: cu provocări și bucurii, cu experimente și reușite, cu perfecționarea cunoștințelor și dezvoltarea noilor abilități.

ATENȚIE CONCURS!

Ministerul Educației și Cercetării anunță concurs pentru ocuparea funcțiilor vacante:

- **Director al Școlii Sportive Specializate de Ciclism din Chișinău;**
- **Director al Școlii Sportive Specializate de Atletism din Chișinău.**

Informația despre funcțiile vacante de director și condițiile de participare la concurs pot fi accesate la adresa: www.mec.gov.md

Telefon de contact: 022 233 560; 022 233 320.

Univers Pedagogic *pro*

Chișinău, MD 2059, str. Doina, nr. 104, et. 2

E-mail: univers2@mail.ru, univers.pedagogic@gmail.com

Tipar: ÎSFEP „Tipografia Centrală”. Tiraj: 469 ex. Comanda nr.

ECHIPA REDACȚIONALĂ:

REDACTOR-ŞEF	► Oxana Paraşciuc
REDACTOR PRINCIPAL	► Iulian Bogatu
REPORTER	► Silvia Țurcan
CORECTOR	► Elvira Țăganaş-Pânteia
MACHETATOR	► Iurie Babii

Redacția nu corespundează cu autorii, nu recenzează și nu restituie materialele necomandate.
Preluarea articolelor și pozelor este posibilă doar cu acordul prealabil al redacției.

INDICE DE ABONARE LA:

„Poșta Moldovei” – PM21741

„Moldpresa Grup” SRL

Abonare online: <https://services.posta.md/abonarea2022#/publication/264>